מפניני הפרשה - מאמר

משה רבנו ומרדכי היהודי

מה משותף למשה רבינו ולמרדכי היהודי, מה נמשותף לפרשת ויקרא ולמגילת אסתר? ננסה לבאר זאת: **"לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה, כי מרדכי ציווה עליה אשר לא תגיד"** (פרק ב' י'). מדוע? - "כדי שיאמרו שהיא ממשפחה בזויה, וישלחוה. אבל אם ידעו שהיא ממשפחת שאול המלך, יחזיקו בה". אבל זה לא עזר, ואסתר נבחרה למלכה. ובכל זאת: **"אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה, כאשר ציווה עליה מרדכי"** (פרק ב' כ'). ועולה השאלה מדוע? הרי היא כבר מלכה, וזה יבסס את מעמדה!

המדרש עונה על כך: כי מרדכי ציוה עליה אשר לא תגיד, שהיה בורח מהגדולה. שהיה המלך אומר לה: בת מי את, אצל מי גדלת, ואעשה אותם גדולים ומלכים. אמר לו הקב"ה: אתה בורח מן הגדולה, חייך שאני מגדלך!"

כך הלך מרדכי היהודי בעקבות סבו - שאול המלך. שאמרו במדרש בפרשתנו: כל הרודף אחר השררה, שררה בורחת ממנו. וכל הבורח משררה, שררה רודפת אחריו.

שאול ברח מהשררה, נחבא אל הכלים ואמר לעצמו: איני ראוי למלכות, והחביא עצמו עד שישאלו באורים ותומים: **"ויאמר ה' הנה הוא נחבא אל הכלים". השררה רדפה אחריו: "הראיתם אשר בחר בו ה', כי אין כמוהו בכל העם הזה!"**

ממשיך המדרש: ומשה ברח מן השררה. בשעה שאמר לו הקב"ה: **"ועתה לך ואשלחך אל פרעה – ויאמר בי ה', שלח נא ביד תשלח"**. אמר לו הקב"ה: חייך שסופך לילך! ואכן לבסוף הוציאם ממצרים וקרע להם את הים והביאם אל המדבר, והוריד להם את המן והעלה להם את הבאר והגיז להם את השליו ועשה את המשכן. אמר: מכאן ואילך מה יש לי לעשות? עמד ויושב.

אמר לו הקב"ה: חייך יש לי מלאכה גדולה מכל מה שעשית - יש לך ללמד לישראל טומאה וטהרה ולהזהירם איך יהיו מקריבים בני קרבן לפני. שנאמר: **"ויקרא אל משה, דבר אל בני ישראל, אדם כי יקריב מכם קרבן"**. זה מול זה, שני הבורחים מן השררה, משה רבינו ומרדכי היהודי, ושני רודפי השררה בדורם: **"שני עשירים עמדו בעולם, אחד מישראל ואחד מאומות העולם, קורח מישראל והמן מאומות העולם, ושניהם נאבדו מן העולם"**.

שניהם רדפו אחר הכבוד, אחד לא שעה לתחינת משה באומרו - "רב לכם" והאחד לא הסתפק בכריעת המונים לרגליו: **"וכל זה איננו שווה לי בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך"**, מנקר את עיניו העובדה שיש יהודי אחד בעולם שלא נע ולא זע ממנו, ואינו מתפעל משררתו. וסופם ידוע, זה נבלע באדמה, וזה נתלה ברום חמישים אמה. הבה נפיק גם אנו את הלקח, ונאמר את לשון הגמרא במסכת עירובין יג: **"ללמדך, שכל המשפיל עצמו, הקב"ה מגביהו. וכל המגביה עצמו, הקב"ה משפילו – כל המחזר על הגדולה, גדולה בורחת ממנו"**.

וכל הבורח מן הגדולה, גדולה מחזרת אחריו – כל הדוחק את השעה, שעה דוחקתו. וכל הנדחה מפני השעה, שעה עומדת לו". מפרש רש"י: **"לאחר זמן עתידה לעמוד לו שעה מוצלחת"**. לקח זה תקף בכל דור ולגבי כל אחד ואחד, בכל תחום בחייו: לפעמים המדובר בצדיקים גמורים. בבן הזוג/בת הזוג או בחותן / חותנת, במעסיק, ואפילו בך עצמך, גל עכור של מצב רוח רע והתקף דיכאון. תן לגל לעבור - "ולאחר זמן עתידה לעמוד לו שעה מוצלחת"!

בין אדם לחבירו

חרטה, וידוי וקבלה לעתיד יכולים להועיל בתשובה רק על עוונות שבין אדם למקום. על עוונות שבין אדם לחבירו מעבר לתשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, לא תהיה לו כפרה כל עוד לא ביקש החוטא מחילה מחבירו.

לכן אדם שגרם נזק לחברו מעבר לתשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, חייב הוא לפצות אותו על הנזק לרצותו ולבקש את מחילתו.

דברים אלו מתייחסים ונכונים בעיקרון גם לאדם שדיבר על פלוני דבר שעלול להזיק לו, אולם רק אם כבר נגרם לחבירו נזק על ידי אותו דיבור.

שואל ומשיב

שאלה: האם נשים חייבות לבוא לבית הכנסת כדי לשמוע קריאת פרשת זכור מהשליח צבור הקורא בתורה?

תשובה: דעת רבותינו הראשונים שקריאת פרשת זכור היא מצות עשה מהתורה. וכן פסק מרן להלכה בשו"ע סימן תרפ"ה.

אמנם לא ניתן זמן מן התורה לזכירת פרשת **"זכור את אשר עשה לך עמלק"** אולם בספר "מיני תרגימא" הביא סמך לזה שצריכים לזכור את פרשת עמלק לפחות פעם אחת בשנה, מפני ששיעור הזמן הראוי לשכחה הוא שנים עשר חודש, כמו שאמרו במסכת ברכות נח: גזירה על המת שישתכח מן הלב אחר שנים עשר חודש.

מכל מקום אין זמן קבוע מן התורה לקריאת פרשת זכור, ורק חז"ל קבעו קריאת פרשת זכור בשבת שלפני הפורים, כדי להסמיך מעשה המן למעשה עמלק.

אם כן לכאורה הרי היא מצוות עשה שאין הזמן גרמא ונשים חייבות. וכן העיד בשו"ת בנין ציון החדשות, על הגאון רבי נתן אדלר, שהיה מחייב את הנשים לשמוע קריאת פרשת זכור מהש"ץ הקורא בתורה, מהטעם האמור.

אולם בספר החינוך מצוה תר"ג חידש, שהנשים פטורות ממצות קריאת פרשת זכור, כי עיקר הטעם לזכירה זו היא, כדי לזרזנו להילחם בעמלק ולמחותו מתחת שמי ה', כמו שנאמר: "...**תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח**".

היות והנשים אינן בנות מלחמה, כמו שאמרו בקידושין ב: דרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה לעשות מלחמה, לפיכך אין לחייבן במצות זכירת פרשת עמלק . וכן דעת רבי יהודה עייאש ועוד פוסקים רבים שהם רוב ככל הפוסקים.

סיכום: מהאמור עולה, שרבו הפוסקים האחרונים הסוברים שאין הנשים חייבות לבוא לבית הכנסת לשמיעת פרשת זכור.

אולם מכל מקום נכון וראוי שנשים היכולות לבוא לעזרת נשים של בית הכנסת בשבת זכור לשמוע קריאת פרשת זכור, ישתדלו לעשות כן, כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים. ויישאו ברכה מאת ה'. (עפ"י שו"ת יחווה דעת חלק א סימן פד')

מפניני הפרשה - רעיון

למה לא שאור ודבש

"כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'" (פרק ב' יא') בספר ה"חינוך" בפרשת ויקרא מצוה קיז' כתב שהשאור והחמץ, מקורם בבצק שהניחוהו לתפוח על שמריו. הרי שהם רומזים לעצלות ולחוסר מעש. וביקשה התורה לרמוז, שאי אפשר להתעלות בעבודת ה' מעצלות ורפיון.

"הכל כאשר כתבנו כבר, ועל כן בהרחיק החמץ, שהוא נעשה בשהייה גדולה, מקורבנו, יקה דמיון לקנות מידת הזריזות והקלות והמהירות במעשי השם ברוך הוא..." בהמשך הסביר שהוזהרנו, לא לערב דבש במנחה, מפני שהדבש מורה על מתיקות ומגדנים. וצריך האדם לדעת שאם ירדוף אחר מעדנים ומותרות, הם יסיטוהו מהעמל להישג רוחני.

"ובעניין הרחקת הדבש נאמר...שהוא סיבה לדמיון שימעט האדם מלרדוף אחר המאכלים המתוקים לחיכו כמנהג הזוללים והסובאים וימשכו לעולם אחר כל מתוק, ולא יתן לבו כי אם אל המאכלים המועילים לגופו וצריכים למחייתו ושומרים בריאות איבריו..." וכן כתב בספר חובות הלבבות, בשער עבודת האלוקים פרק ד': **"מה שהוא צריך אליו בסדר ענייניו ופעולותיו וסחורותיו, והשתמשו בכל מיני תנועותיו ושיקה מהם כדי הסיפוק והנכונה..."**

אם כן, עלינו לדעת שהגשמיות חשובה, אל הרוחניות היא העיקר, ומכאן הלכה למעשה. יושב אדם בביתו, ובבית הכנסת אמור להתחיל עתה שיעור. הוא מתעצל לקום וללכת – הרי "שאור". ובבית יש לו עיסוק מעניין, הרי "דבש". אם יתגבר עליהם – תהיה זו "מנחה לה'!"

מוסיף בספר החינוך בעניין האיסור להביא שאור ודבש בקורבן - **"ועוד שמעתי טעם באיסור שאור ודבש, לפי שהשאור מגביה עצמו, וכן הדבש מעלה רתיחתו הרבה, ולכן נתרחקו, לרמוז כי תועבת ה' כל גבה לב"**.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

חיים בן שמחה תמים ז"ל החייל לביא בן אורית ג'הסי ע"ה הי"ד

אהרון בן שרה שרון ע"ה — שלום בן שלום כתריאל ע"ה

אליהו בוקובזה בן ורדה ז"ל

שרה שרה בת מרים כהן ע"ה — רבקה בת ג'ונג'ון תפילין ע"ה

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

סימונה בת מרסדם אלמליח ע"ה — יפה סופיה בת שרה בתיה מאירי ע"ה

מרסדם אוריה עמר ע"ה והי"ד בת רחל הי"ו — יפה בת שרה רומי ע"ה

ברכה (מברכה) בת יהודית סבאן ז"ל — רחל בת שמחה סייאג ז"ל

מימה בת ביאה טרבלסי ז"ל — רחל בת אסתר אזגורי ז"ל

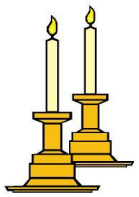
בס"ד יב' לחודש אדר ב' ה'תשפ"ד
שנה שלושים גיליון מספר 26
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת ויקרא
שבת זכור
מפטירים בשמואל א'

תימנים: יד' - נב' - "ותהי המלחמה"
ספרדים: טו'- א' - "ויאמר שמואל"
אשכנזים: טו' - כ' - "כה אמר ה'"

חשמונאים (שעון חורף)
כניסת שבת וחג: 17:35
יציאת שבת וחג: 18:33
זמן רבנו תם: 19:03

מהלכות פורים עפ"י פסיקת מרן בשו"ע ופוסקים אחרונים

קריאת המגילה

א. חייב אדם לקרא את המגילה בלילה ולחזור ולשנותה ביום. קריאת המגילה בלילה זמנה מצאת הכוכבים עד עלות השחר, ובשעת הדחק אפשר להתחיל לקרותה מפלג המנחה.

ב. קריאת המגילה ביום זמנה מהנץ החמה עד שקיעתה, ובשעת הדחק אפשר להתחיל קריאתה מעלות השחר, ולאחר קריאתה עד סוף זמן בין השמשות, אך בקריאה בבין השמשות אין לברך על קריאתה.

ג. מי שלא קרא את המגילה בלילה אין לה תשלומים למחר, כלומר שיקרא אותה פעמיים ביום (ברכי יוסף תרפז – א').

ד. מעיקר הדין אסור לאכול לפני קריאת המגילה בלילה וביום, ובמקום צורך, מותר לאכול דברים קלים, פירות שתיה, עוגות פחות מכביצה (56 גרם) וכדומה. לכן טוב ונכון שינהגו הנשים לקרא את המגילה בבוקר מוקדם ולא לאחר את קריאתה עד אחרי הצהריים וכדומה.

ה. אסור לישון מצאת הכוכבים, אם לא שמע קריאת המגילה, מחשש שמא ימשך בשנתו ויפסיד מצווה זו. ומותר ללמוד תורה סמוך לזמן קריאת המגילה, אך יש להפסיק הלימוד, אפילו בלימוד של רבים, כדי לשמוע קריאת המגילה בציבור, מפני שברוב עם הדרת מלך.

ו. לכתחילה יש לשמוע קריאת המגילה בציבור, לכן אדם שהפסיד את קריאת המגילה בציבור, ילך לבית כנסת אחר לשמוע את קריאתה. אם לא מצא, יש אומרים שצריך לקבץ עשרה, אפילו ששמעו את קריאתה, ויש אומרים שיקרא ביחיד, ונטוב לנהוג לכתחילה כדעה ראשונה.

ז. השומע קריאת מגילה ברדיו או בטלביזיה – אינו יוצא ידי חובה, אפילו אם שומע את קריאתה בשידור חי. (חזון עובדיה)

ח. השומע קריאת המגילה בטלפון, לדעת רוב הפוסקים לא יצא, ולכן לכתחילה אין להקל בזה, אך היות ויש אומרים שיצא, במקום צורך גדול שאין דרך אחרת, אפשר להקל עפ"י הוראת מורה הוראה.

ט. השומע ברכות המגילה ברדיו או בטלביזיה, לא בשידור חי, לא יענה אמן אחר הברכה, ואם שומע בשידור חי יענה אמן. (חזון עובדיה)

י. הקורא את המגילה שלא כסדרה לא יצא ידי חובה. ולכן אם דילג על מילה אחת או על פסוק אחד, צריך לשוב ולקרוא מתחילת הפסוק שדילג, ואילך. וכן הדין במדלג על מספר פסוקים או על פרשה שלמה.

יא. צריך הקורא לפני הקריאה לכוון להוציא את השומעים ידי חובה בקריאתו, בין אם קורא בציבור ובין אם קורא ליחידים, וכן השומעים צריכים להתכוון לצאת ידי חובה (וטוב להזכיר זאת לפני הקריאה).

יב. נשים חייבות במקרא מגילה, מפני שאף הן היו באותו הנס. למרות זאת יש אומרים שנשים לא מוציאות את האנשים ידי חובתם. (מרן בשו"ע תרפט') אשה יכולה להוציא אשה אחרת, אך מכמה סיבות לא תקרא אשה לנשים רבות, ולכן לכתחילה לא יעשו מנין קריאה לנשים שאשה קוראת, אלא יקרא להם גבר כמקובל. (עפ"י משנה ברורה).

יג. הקורא ביחיד, או החוזר לקרות המגילה לפני הנשים, אף על פי שמברך לפניה כל הברכות, מכל מקום לאחריה אינו מברך, שאין ברכה אחרונה אלא מנהג, ולא תיקנו לאומרה אלא בציבור.

מתנות לאביונים

א. מצוות מדרבנן שכל אדם יתן בפורים שתי מתנות לשני אביונים, מתנה לכל אביון. מעיקר הדין די בנתינת שתי פרוטות (פרוטה לכל אביון) אולם המנהג הוא לתת לא פחות משווי סעודת פת במשקל כ 180 גרם עם דבר ללפת את הפת. (מוערך כיום כ 36 ₪ - 18 ₪ לכל אביון). ולדעת כולם טוב להרבות במתנות לאביונים כפי האפשר.

ב. כל הפושט את ידו לצדקה, נחשב אביון לעניין זה, ואפילו שאינו שומר תורה ומצוות, שבסבירות גבוהה לא יברך על האוכל שירכוש.

ג. לדעת רוב הפוסקים צריך לתת את כסף מתנות לאביונים ביום פורים, ולא לפני, ויש מתירים לתת לפני פורים, ובמקרה כזה טוב לתת את הכסף בגדר הלוואה שתיהפך למתנה בפורים. ונכון להקדים ולתת את המתנות לאביונים מוקדם ככל האפשר בפורים.

ד. אסור לגבאי הצדקה לשנות את המטרה של מתנות לאביונים לצדקות אחרות, וכן אין לפרוע בהם חובות כגון לשלם לחזן וכדומה. אך האביון רשאי לעשות בכסף שקיבל כרצונו, ולא חייב לקנות בהם דווקא אוכל.

ה. אין לתת את עיקר מתנות לאביונים מכספי מעשר כספים, אך אפשר לתת מכספי מעשר כספים תוספת מעבר לחובה העיקרית.

משלוח מנות

א. חייב אדם לשלוח בפורים לרעהו משלוח מנות הכולל לפחות שני מנות. מדברי מאכל, לא בגד, ספר וכדומה. עדיף לשלוח פת ותבשיל, וכבר פשט מנהג לשלוח מיני מתיקה. יש אומרים שמשקה נחשב מנה, אך נכון לכתחילה לשלוח שני מנות אוכל, ולדעת כולם יין נחשב כמנה.

ז. יש לשלוח המנות ביום פורים ולא בליל פורים, וכל שכן לא אחרי פורים. גם האשה חייבת במצווה זו, וישלו איש לרעהו ואשה לרעותה.

ח. כל מי ששולח 'משלוח מנות' יעשה זאת בלב שלם ולא יצפה לקבל בחזרה ממי ששלח לו, ובפרט שהדבר גורם לרבים לטרדה רבה ולעסוק ב 'משלוח מנות' ללא הרף וללא מנוחה במשך כל יום הפורים.

ט. ראוי ששני המנות יהיו ממינים שונים, ורצוי שיהיו בכלים שונים, אך אפשר לכתחילה לשלוח ממין אחד ובכלי אחד מחולק לשניים.

סעודת פורים

י. מצווה מדרבנן על כל אדם מישראל איש ואשה, להודות לה' באכילת סעודה ביום פורים, הנקראת "סעודת פורים". זמנה של סעודה זו הוא ביום ולא בלילה. ונכון להתפלל מנחה לפני הסעודה, ולהקדימה ככל שאפשר, ולא להתחילה סמוך לשקיעה, כדי שלא תהיה רובה בלילה.

פינת העורך

"אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" (פרק ד' – ג') מדוע בחטאו של הכהן המשיח נאמר: "**יחטא לאשמת העם**"?
מסביר ב"אור החיים" הקדוש זצ"ל, עפ"י דברי חז"ל: "**כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו**". לכן אם היה הכהן הגדול ממלא תפקידו כראוי - מדריך נכון את העם ופועל בכל כוחו לזיכוי הרבים - היה ניצול מכל חטא.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לידידי היקר ר' יוסף דוד ונווה ביתו מרגלית כהן הי"ו ולכל בני משפחותיהם לרגל הולדת בנם משה הי"ו והכנסתו בעיתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה.
יהי רצון שתזכו לגדלו בבריאות איתנה, באושר, שמחה ורוב נחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לידידנו היקרים משה ובתאל קאם הי"ו לרגל הולדת בתם עופרי הי"ו - להם ולכל משפחותיהם למשפחת חדד הי"ו ולמשפחת קאם הי"ו. יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתיזכו לגדלה עם כל יוצאי חלציכם באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

בירך על פרי אדמה, האם פטר פרי עץ שלפניו (ב')

אדם שבירך על פירות האילן בורא פרי האדמה, יצא. אבל אם בירך על פרי האדמה בורא פרי העץ, לא יצא.

אם נזכר בתוך כדי דיבור יתקן מיד ויאמר: בורא פרי האדמה. יש לברר מה ההלכה במקרה שהיו לפני האדם פירות העץ ופירות האדמה, ולקח פרי האדמה ובירך עליו "בורא פרי האדמה" – האם פטר בברכתו את פירות העץ שלפניו, וכן יש לברר, מה ההלכה במקרה כזה, אם בירך על פרי עץ בורא פרי האדמה, האם פטר בזה את פירות האדמה שלפניו, וכשיאכל מהם לא יברך?

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

מרן פסק להלכה בסימן רו' סעיף ב', כדעת רבנו יונה, שאם היו לפניו פירות אדמה וגם פירות העץ ובירך "בורא פרי האדמה" ובברכתו התכוון לפטור את פירות העץ יצא ידי חובה ולא יברך עוד על פירות העץ:

"היו לפניו פרי האדמה ופרי העץ, ובירך על פרי האדמה ונתכוון לפטור את פרי העץ, יצא".

משנה ברורה

במשנה ברורה בס"ק ז' כתב שכוונת מרן לומר שבדיעבד יצא, אבל לפי דעת כולם, אין לעשות כך לכתחילה.

בס"ק ח' כתב שמה שכתב מרן "לפניו", הוא להדגיש, שאפילו אם שני סוגי הפירות לפניו, צריך כוונה לפטור.

בס"ק ט' כתב שאם היה לפניו מאכל שברכתו "שהכל" ומאכלים שברכתם אחרת, ובירך על המאכל שברכתו "שהכל" והתכוון לפטור את המאכלים האחרים, בדיעבד יצא.

בס"ק י' כתב שאמנם יש הולקים על פסיקת מרן ולדעתם גם כוונה לא מועילה, אך העיקר להלכה כדעת מרן.

ערוך השולחן

בספר ערוך השולחן בסעיף ב' כתב שאדם שיש לפניו מפירות העץ ופירות האדמה, צריך לברך על כל אחד מהם את ברכתו, ואם הקדים ובירך על פרי האדמה ולא כיון מפורש לפטור את פרי העץ יברך אח"כ על פרי העץ.

בסעיף ג' כתב שאדם שטעה ובירך "אדמה" על פירות העץ, צריך לברך "העץ" על פירות עץ שיביאו אחר כך.

כף החיים

ממה שכתב בספר כף החיים בס"ק י' עולה, שאם היו מונחים לפני אדם פירות העץ והאדמה, ובירך על פירות האדמה ולא כיוון במפורש לפטור את פרי העץ, לא יצא וכשיאכל מפרי העץ יברך עליו.

"ונתכוון לפטור וכו' – ודווקא אם נתכוון, אבל מסתמא לא נפטר הפרי העץ, ואעפ"י ששניהם מונחים לפניו בשעת הברכה..."

בס"ק יא' הדגיש שלכתחילה אין לכוון לפטור בברכת האדמה את פרי העץ, ורק בדיעבד, אם בירך והתכוון יצא.

"וכל זה בדיעבד, אבל לכתחילה צריך לברך על כל אחד ברכה הראויה לו..."

ובס"ק יב' כתב שאדם שהיו לפניו פירות העץ ופירות האדמה, ובטעות בירך על פרי העץ "בורא פרי האדמה", וכשסיים את הברכה שם לב שטעה, יניח את פרי העץ ויאכל מפרי האדמה שלפניו, ואחרי כן, כשיאכל מפי העץ יברך עליו את הברכה הראויה לו.

"ונתכוון לפטור וכו' – אבל אם לא נתכוון לפטור, כגון שהיו לפניו פרי העץ ופרי האדמה ורוצה לאכול משניהם, ולקח בידו פרי עץ וטעה ובירך 'פרי האדמה', וכשסיים הברכה נזכר שפרי העץ צריך לברך, נראה דיניח מידו פרי העץ ויאכל פרי האדמה, ואחר כך חוזר לברך על פרי העץ..."

פסקי תשובות

מדברי ספר פסקי תשובות באות ב', עולה שהכוונה היא תנאי כדי לפטור מברכה מאכלים שברכתם שונה: **"ואם היו לפניו פרי עץ ג"כ, אזי הדין כנ"ל (אות א') שאם בשעה שבירך על פירות האדמה בורא פרי העץ חשב שהמה פירות עץ או שחשב שאפשר לצאת עליהם ועל שאר הפירות שלפניו בברכת בורא פרי העץ, יוכל לאכול את פירות העץ על סמך ברכתו אם עדיין לא הפסיק בדיבור, אבל אם ידע שבידו פרי האדמה וחשב לברך בורא פרי האדמה אלא שנכשל בלשונו ואמר בורא פרי העץ, לא נפטרו פירות העץ שהרי לא היתה כוונתו כלל עליהם, לא בתחילת הברכה ולא בסיומה".**

ילקוט יוסף

ממה שכתב בספר ילקוט יוסף בסימן רו' סעיף א': **"בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה, יצא. ואף אם הביאו לו עוד מפירות העץ, אינו מברך עליהם בורא פרי העץ..."** נראה שאפילו אם לא התכוון לפוטרם בברכה, וזה תמוה, שהרי הכוונה לפטור היא תנאי הכרחי, ועוד שהברכה שבירך היא ברכה שגויה?! אולם ממה שכתב שם בהערות לפסיקה זו, עולה שזה דווקא אם התכוון בברכה לפטור את פירות העץ הנוספים שיביאו לו.

"...בשערי תשובה שם הביא בשם האליה רבה שכתב לבאר דברי מרן השלחן ערוך, שכוונתו לרבותא, שאפילו היה לפניו הפרי העץ בשעה שבירך, לא נפטר ממילא אלא אם כן נתכוין בפירוש לפטור את פרי העץ. והיכא שנתכוין בהדיא לפטור מועיל אפילו אם לא היו פרי העץ לפניו בשעה שבירך בורא פרי האדמה. ולפי זה בנידון דידן שבשעת ברכת בורא פרי האדמה נתכוין לפטור את פרי העץ, אם כן אפילו אם הביאו לו עוד מפירות העץ אין צריך לברך".

ובכל זאת נראה שפסיקה זו קשה וגם אינה מציאותית כל כך, שאדם יברך בכוונה ברכה שגויה – על פרי העץ "בורא פרי האדמה", ויכוון בברכה לפטור פירות עץ שאינם לפניו ורק יביאו לו אחר כך, ושהדבר יועיל להוציא ידי חובת ברכה על הפירות שיביאו לו אחר כך. וגם אם נאמר שהטעם הוא משום "ספק ברכות להקל", נראה שיש לשים גבול על מה ומתי חל כלל זה.

סיכום

אדם שהיו לפניו פירות אדמה ופירות העץ ובירך "בורא פרי האדמה" ובברכתו התכוון לפטור את פירות העץ יצא ידי חובה וכשיבוא לאכול מפירות העץ, לא יברך. יש להדגיש שזה בדיעבד, אך לדעת כולם, אין לעשות כך לכתחילה. כמו כן יש להדגיש שזה דווקא אם כיוון בברכת האדמה לפטור את פירות העץ, אבל אם הקדים את ברכת האדמה ובירך סתם ולא התכוון לפטור מברכה את פירות העץ, בברכת האדמה לא פטר את פירות העץ, אפילו שהיו ונחים לפניו, וכל שכן אם לא היו מונחים לפניו. הוא הדין, שאם היה לפניו מאכל שברכתו "שהכל" ומאכלים שברכתם אחרת, כגון פירות עץ או אדמה און שניהם, ובירך על המאכל שברכתו "שהכל" והתכוון לפטור את המאכלים האחרים, בדיעבד יצא.

לכן לדוגמא אדם שהיו לפניו צנון וזית לא יברך על הצנון האדמה ויכוין לפטור את הזית, אלא מברך על הזית העץ ואח"כ מברך על הצנון אדמה. אבל אם הקדים לברך על הצנון האדמה ולא כיון מפורש לפטור את הזית מברך אח"כ העץ על הזית ואין זה מרבה בברכות, מכיוון שאין זה עיקר ברכתו, אבל אם בירך על הצנון האדמה וכיון לפטור את הזית בדיעבד יצא ואסור לו לברך אח"כ על הזית העץ, ואם יברך הרי זו ברכה לבטלה.

אדם שהיו לפניו פירות העץ ובטעות בירך "בורא פרי האדמה" על פרי העץ, צריך לברך "העץ" על פירות עץ שיביאו לו אחר כך. ובמקרה כזה, אם פירות היו מונחים לפניו גם פירות האדמה וכשסיים את הברכה שם לב שטעה, יניח את פרי העץ ויאכל מפרי האדמה שלפניו, ואחרי כן, כשיאכל מפי העץ יברך עליו את הברכה הראויה לו.

שם ומשפחה _____

קורבנות התמיד בבוקר ובערב

בזמן שבית המקדש היה קיים, מידי יום ביומו הקריבו הכוהנים, בשליחותם של כל עם ישראל בבית המקדש שני קורבנות תמיד, אחד בבוקר ואחד לפנות ערב. בשעת הקרבת הקורבן, חלק מהלויים שרו בפיהם – את ה "שיר של יום" וחלק אחר של הלויים היו מנגנים בכלי שיר שונים, בחליל ובנבל, בכינור ובחצוצרות ומצלתיים. הכהן היה נושא תפילה לקב"ה שישרה את שכינתו בתוך בני ישראל, שבני ישראל לא ידעו צרות, אלא יראו רק טובה וברכה.

קורבן התמיד שהקריבו הכוהנים בבוקר, היה מכפר לישראל, על כל העבירות שנעשו בלילה, וקורבן התמיד של הערב, היה מכפר על כל העבירות שחטאו ישראל במשך היום.

כיצד היה מכפר הקורבן על עם ישראל? בכל פעם שהקריבו את קורבן התמיד, היה הקורבן מזכיר לפני ה' את זכות עקידת יצחק בן אברהם, וכך היה ה' מתמלא רחמים על עם ישראל ומכפר להם. מלבד הקורבנות שהקריבו בזמנים קבועים, כמו קורבנות התמיד וקורבנות מוספים, היו קורבנות נוספים, אותם הביא כל אחד מישראל. מפעם לפעם.

קורבנות היחיד

אחד הקורבנות שהביא כל אחד מישראל הוא קורבן השלמים, אותו הוא מביא מתוך רצון טוב לעשות נחת רוח לה' יתברך. כיצד היה עושה? היה מנדב מכספו לקנות קורבן, והיה עולה עימו לירושלים לבית המקדש.

מדוע קורבן זה נקרא קורבן שלמים? מפני היו נהנים ממנו ה' יתברך במזבח, הכהן שקיבל חלקים ממנו וגם מקריב הקורבן שקיבל חלק ממנו, עבורו ועבור בני ביתו וחבריו. בדרך זו הקורבן היה גורם שלום ושמחה ואחדות בין בני ישראל לאביהם שבשמים, ובין הכהן ליהודי המקריבו.

קורבן נוסף הוא קורבן החטאת. מהו קורבן החטאת ומתי היה קרב? יהודי שחטא בשוגג, כגון שעשה מלאכה האסורה בשבת מפני ששכח שהיום שבת או ששכח שמלאכה זו אסורה בשבת. הוא היה מצטער מאוד ובוכה על כך. כדי לכפר על חטא זה, היה מביא קורבן חטאת, ולפני הקרבתו, היה עושה תשובה ואומר וידוי.

ה' יתברך היה סולח לאותו יהודי על החטא שעשה, וכך היה חוזר אותו יהודי לביתו שמח וטוב לב. כמה נפלא מצב זה, לכל יהודי שחטא הייתה כפרה – אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו.

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. כיצד פונה ה' לנביאי האומות?

א. ויקרא. ב. ויקר. ג. לא פונה אליהם. ד. הם לא יכולים להתנבא.

2. בתחילת הפרשה ה' קורא למשה, מה הוא מצווה אותו?

א. על בניית המשכן. ב. על מעשה הקורבנות.

ג. על ההכנות לכניסה לארץ ישראל. ד. כל התשובות נכונות.

3. מהו קורבן השלמים?

א. קורבן לכפר על חטא בשוגג. ב. קורבן שהביאו הצדיקים והשלמים.

ג. קורבן שהובא לעשות נחת רוח לה'. ד. כך נקראו קורבנות התמיד.

4. האם מותר להקריב לה' קורבן וכו דבש?

א. כן, ואפילו רצוי. ב. מותר רק בקורבן שמביא הכהן הגדול.

ג. מותר, אך רק בקורבן שמביא מלך או נשיא. ד. אסור.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. מדוע פנה ה' למשה בלשון "ויקרא" ולא כרגיל בלשון "וידבר"?

א. "ויקרא" זו לשון ציווי. ב. "ויקרא" זו לשון חיבה.

ג. אהרי חטא העגל ה' שינה ללשון "ויקרא". ד. "ויקרא" זו לשון כעס.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. מה דינו של קורבן שהוקרב על ידי כהן הדיוט שלבש שמונה בגדים?

א. בדיעבד הקורבן כשר. ב. אם ביקש רשות מהכהן הגדול - כשר.

ג. הקורבן פסול. ד. אם לא היו לו בגדים אחרים - כשר.

7. "...לְבַטֵּא בִּשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב" (פרק ה') להרע או להיטיב למי?

א. להרע לעצמו ולהיטיב לאחרים. ב. להרע או להיטיב לעצמו.

ג. להרע לאחרים ולהיטיב לעצמו. ד. להרע או להיטיב לאחרים.

8. "...אֶת פְּנֵי הַפָּרֹכֶת" (ד') מה חמור יותר חטא קהל או חטא כהן משיח?

א. שניהם חמורים באותה מידה. ב. חטאו של כהן משיח.

ג. חטאם של הקהל. ד. במזיד חטא של הקהל ובשוגג חטאו של כהן משיח.

שאלה עפ"י פירוש האיבן עזרא - כיתות ד' עד ח'

9. "...וְנוֹדְעָה הַחַטָּאת אֲשֶׁר חָטָאוּ..." (פרק ד') למה דומה חטאת הקהל?

א. לחטאת הנשיא לכל פרטיה. ב. לחטאת הכהן הגדול לכל פרטיה.

ג. לחטאת הנשיא חוץ מסוג הבהמה שמקריבים. ד. תשובות א' וב' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש האיבן עזרא - כיתות ה' עד ח'

10. "...וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'" (פרק ב') לאיזה דבש הכוונה?

א. לדבש דבורים. ב. לדבש המופק מתמרים.

ג. לדבש דבורים מיוחד המכונה: דבש מלכות. ד. לכל מתיקות פרי.

התשובות הנכונות לפרשת ויקהל:

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(שמיני תשעה) (שיעור 530 חלק א')

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור וינצור וירומם וינשא את **חיים ישראל ובת הן כהן וכל משפחתם** הי"ו - מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם ומכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: **"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך"** וכן: **"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".**